

L'ESTEL

de Mallorca

ANTIC S'ARENAL DE MALLORCA

PREMSA
CORTINA

EL DIARI DELS MALLORQUINS

ANY XV. NÚMERO 351

15 DE NOVEMBRE DE 1996

PREU: 200 PTS

anys lleials a Mallorca

En **Sebastià Bal-le** fa matalassos des de que tenia 13 anys, a la ciutat d'Inca. N'arregla tres o quatre cada dia. Diu que els de llana són els més higiènics. Que els de lli i les màrtegues de palla d'ordi han desaparegut. Estufen la llana i, si és necessari, la renten i la tornen a posar dins el matalàs. El seu fill, Vicenç, segueix el negoci familiar.

Són els taxistes d'Inca. Si els necessitau, telefona al 881020.

La redacció del setmanari *El Temps* se solidaritza amb **Josep Palou** i *L'ESTEL*

(vegeu la relació de signatures a la pàgina 13.)

El dia de Tots Sants, els socis de la Casa Catalana de Ciutat anaren a missa a Orient. El vespre feren una castanyada al seu local social, castanyada que aprofitaren per entregar la pilota amb la signatura dels jugadors del Barça a en Mateu Joan i Florit, director de *L'ESTEL de Mallorca*, el qual va guanyar la rifa feta durant el sopar al Poble Espanyol amb totiu de l'entrega dels premis Ars Magna el mes passat.

SUMARI

- 2 Foc i Fum
- 4 L'esperit republicà
- 5 Cartes al director
- 6 L'antifranquisme
- 8 Gandhi, el separatista
- 10 Plebiscit
- 11 Nacions europees
- 14 La màfia a Mallorca
- 21 Parlem clar i llampant
- 15 Bernat Amengual
- 22 Plaça de Mayo
- 25 Cuina de na Tonina
- 26 Gloses
- 28 Dijous Bo

L'ESTEL
de Mallorca

INFORMA'T
INFORMA'T
INFORMA'T

L'ESTEL
de Mallorca

Especial dedicat al Dijous Bo d'Inca.
Si vos ha agradat, telefonau al 26 50 05
i el vos enviarem cada quinze dies.

Des del vespre del dijous 31 d'octubre al migdia del diumenge dia 3 de novembre va tenir lloc el vintè aplec excursionista dels Països Catalans, que va tenir lloc a la vila d'Esporles. A una esplanada de devora l'escola, s'hi muntaren les tendes de campanya, el bar, el cadafal per a les actuacions... hi vaig poder veure i escoltar persones dels País Valencià, de les diferents contrades del Principat, de la Catalunya Nord, occitans de Tolosa que parlaven francès, mallorquins... des d'aquest lloc partiren cap a les diferents excursions programades per dins la muntanya de Mallorca. El vespre del divendres hi va haver una conferència a les escoles a càrrec del geògraf Onofre Rullan, sota el títol "Esporles: muntanya metropolitana". El vespre del dissabte, al mateix lloc, l'historiador Gaspar Valero va fer una conferència ajudat de diapositives titulada "Els miradors de l'Arxiduc". Interessant conferència, que el qui subscriu va escoltar i mirar amb interès i que va versar sobre la gran obra de l'arxiduc Lluís Salvador d'Àustria, príncep germànic qui, durant quaranta anys, va comprar quasi totes les possessions de la Serra situades entre Banyalbufar, Valldemossa i Deià. També va comprar a l'Estat espanyol les torres de senyals de la contrada. Va construir els miradors, camins i escales de muntanya, va restaurar les possessions, les torres... va fer una obra excepcional que avui gaudim els mallorquins i gaudeixen els turistes que ens visiten. Una conferència que em va fer pensar... perquè, és que no fan el mateix els germànics que avui compren possessions i cases? Les restauren, les cuiden i impedeixen que el patrimoni cultural mallorquí s'esbuqui de vell. És clar que molts dels germànics que compren avui no tindran el bon gust que tenia l'arxiduc, per això el Govern Balear i els ajuntaments han de controlar les noves restauracions. També convindria que els nostres governants tinguessin cura dels miradors i els camins construïts per l'arxiduc si no volem que s'esbuqui aquest llegat històric. **Mateu Joan**

Jaume Santandreu: No comprenc com els patriotes no comprenen que avança més l'independentisme fent donar una passa endavant al senyor Pujól que admirant les tres passetes –talment compassos de ballet– que puguin donar cent “querods roviros” tot allunyant-se cada pic més del poble. No comprenc com els qui són conscients d'estar fermats per les cadenes del colonialisme es maten a cadenes entre ells tot discutint el lema de les dues tendències: uns que diuen “desfermem-nos com sigui i després ja obrirem camí cap a l'esquerra”, mentre els altres sentencien “si no és per anar cap a l'esquerra, no val la pena desfermar-nos”.

J. SANTANDREU

ΩΩΩ

Joan Huguet del PP: Agradi o no, UM és el nostre aliat natural.

ΩΩΩ

Cristòfol Soler, diputat del PP balear: El PP balear camina per una espiral que el podria deixar en minoria en el Parlament.

ΩΩΩ

Isabel Peñarrubia, historiadora: A Mallorca necessitam un projecte de país que aglutini dreta i esquerra nacionalista.

ΩΩΩ

Josep Covelo (carta a *Avui*): Si tinguéssim una Catalunya totalment sobirana, la historiografia jutjaria la política de CiU com a col·laboracionista amb l'estat espanyol i el president de la Generalitat com el gran aturador del procés sobirà.

ΩΩΩ

Jaume Celià: Ara mateix només tenc un dia de feina a la setmana però ja hi ha forasters que me'l volen prendre. Els llocs de treball haurien de ser per als mallorquins i quan tots estiguessin ben col·locadets el que sobra podria repartir-se entre els peninsulars.

L'antifranquisme a Mallorca (1950-1970). III part

La transició: els diversos sectors franquistes volien salvar l'herència de quaranta anys d'opressió (I)

MIQUEL LÓPEZ CRÉSPÍ

La lluita contra el feixisme s'anà accentuant dia rere dia

D'ençà les grans vagues d'Astúries de començaments dels seixanta, la lluita contra el feixisme s'anà accentuant dia rere dia, any rere any. El moviment obrer i popular continua l'ofensiva en contra de la dictadura franquista i la burgesia. Hem de valorar que, si entre 1963 i 1967 només el 4% de les vagues tenien contingut eminentment polític, des del 67 se'n polititzen amb important contingut anticapitalista el 45%. La burgesia i el reformisme no aconsegueixen disminuir aquest ritme d'enfrontaments fins ben entrat el 1977. Culminació d'aquesta batalla per la desmobilització del poble foren els nefastos Pactes de la Moncloa, signats per totes les forces burgeses i reformistes –especialment PCE i PSOE– i que consolidaren la iniciativa de la reforma per a les forces del franquisme reciclat. L'execució de l'almirall Carrero Blanco l'any 1973 havia accelerat bruscament el ritme de la lluita de classes. A partir dels anys 1971-1973 les assemblees i els representants elegits d'aquesta manera s'oposen als *enlaces* i *jurados* del sindicat vertical feixista, molts dels quals homes de Carrillo, que, al seu torn, s'oposaven a qualsevol tipus de democràcia que no fos la burgesa, de tipus “occidental”, convertint-se en els enemics més aferrissats d'un autèntic avenç vers la República i el socialisme.

Fracassos dels carrillistes a Mallorca

A Mallorca, per aquests anys, dos dels màxims responsables d'aquesta política de reconciliació amb els sectors reciclats del franquisme, i de lluita contra la República i el socialisme entès com a poder dels treballadors, són n'Antoni M. Thomàs i l'advocat Ignasi Ribas i Garau. David Ginard en el seu llibre *L'Esquerra Mallorquina i el Franquisme* (pàg. 301), diu: “La reorganització del Partit (nota de M. López Crespí: atenció! fixeu-vos-hi com, per als carrillistes i simpatitzants, només hi ha un Partit: el P“C“E! Aquesta és la “objectivitat” que empren en els seus treballs!), esdevinguda l'estiu del 1971, suposà la formació d'un

Roda de premsa clandestina de l'OEC. D'esquerra a dreta: Jaume Obrador, exregidor del PSM, M. López Crespí i Josep Capó, secretari general de l'OEC i actual dirigent de la PIMEM. Després d'aquesta roda de premsa, l'any 1976, els tres militants revolucionaris serien detinguts per la Brigada Social.

nou Comitè Provincial dirigit per Antoni M. Thomàs. La nova direcció tractà de la necessitat d'editar periòdicament *Nuestra Palabra*, independentment que altres sectors, com la joventut o els intel·lectuals, tinguessin el seu propi periòdic”. El projecte carrillista –editar una revista–, com moltes altres iniciatives del P“C“E, no va quallar, i els esforços dels dirigents reformistes fracassaren. El mateix David Ginard ho reconeix així en el llibre abans esmentat. I, a la pàgina 301, escriu, parlant d'aquest significatiu fracàs d'Antoni M Thomàs: “De tota manera, en aquesta ocasió la publicació, tampoc no aconseguí de quallar. De fet, no reaparegué fins el febrer del 1972... al qual seguí un altre, corresponent a l'abril de 1973...”.

Això va ser tot... fins al 25 d'abril de 1974. Entre l'abril de 1974 i el novembre de 1975, el carrillisme illenc, en la seva línia de defensa dels pactes amb el franquisme reciclat i de lluita contra els partits comunistes, revolucionaris i nacionalistes, només aconsegueix treure nou números.

Els franquistes “liberals” volen reformar el règim. La inutilitat absoluta de la “Kunta” (Junta Democràtica de Mallorca)

La mort del dictador el 20 de novembre de 1975, acompanyada per continuades vagues i manifestacions polítiques arreu de l'Estat, aterrí, primer, la burgesia monopolista espanyola que, desesperada, cercà una línia operativa de reforma del règim que conservàs intacte el seu aparell de

repressió militar i policíac, la “sagrada” unitat d'Espanya, unida *in aeternum* sota la monarquia borbònica reinstaurada per Franco. Per altra banda, l'accentuació de la lluita de classes contra el capitalisme i la seva forma de dominació terrorista (la dictadura franquista), serví per a consolidar encara més les tendències de ferma col·laboració entre una pretesa esquerra i el franquisme reciclat [Torcuato Fernández Miranda, Adolfo Suárez, etc.] que volia canviar la façana del règim per a continuar fruit dels seus històrics privilegis de classe.

Aquesta ofensiva revolucionària del poble es concreta, a nivell d'Estat, amb les vagues de la SEAT, les vagues generals polítiques de Vigo, el Ferrol i Pamplona (any 1972). Amb la mort de Carrero Blanco continuen les mobilitzacions de caràcter revolucionari al Baix Llobregat, la tercera vaga general a Pamplona i al País Basc per l'amnistia i l'autodeterminació (any 1974). L'any 1974 és també aquell en què es reorganitzen i fan les primeres passes molts dels grups que havien restat forçadament inactius (a causa de la repressió franquista). UGT desperta a poc a poc i es comença a organitzar la CNT. Es constitueixen els fantasmals organistes unitaris que volen negociar amb la dictadura el consens i una sortida pactada a la greu crisi que pateix el sistema. El muntatge oportunista d'aquestes inútils plataformes “unitàries”, el cinisme dels seus dirigents, els ha descrit a la perfecció Antoni Serra en la seva obra *Gràcies, no volem flors* (pàgs. 151-154): “En García Trevijano anava abrandadíssim. Ens va venir a dir que el franquisme estava llest i que aquelles ‘Juntas’ serien com l'embrió de govern del futur pròxim. Com se sap, els mallorquins tenim fama de ‘roquers’, però en aquella avinentesa anàvem ben informats, de manera que les raons de García Trevijano, no ens impressionaren gaire. La veritat és que a mi no m'acabava de convèncer tot allò i, sobretot, desconfiava dels termes d'urgència amb què una qüestió tan seriosa per al futur polític de les Illes ens era plantejada. Em semblava una maniobra política del centralis-

El dirigent de CC.OO. Guillem Coll, l'advocada Maria Duran, el dirigent d'Izquierda Unida Jaime Bueno i l'exbatle nacionalista d'Esportles Pere Tries. Tots ells eren, en temps del franquisme, destacats militants comunistes d'OEC (Organització d'Esquerra Comunista) que lluitaven per la República, l'autodeterminació i el Poder dels Treballadors.

me, més o manco d'esquerra, però centralista al capdavant. I en aquest sentit vaig veure que coincidí amb Climent Garau. Li demanàrem sobre la reacció que, respecte a la qüestió, s'havia produït en altres llocs de l'Estat espanyol:

—Han aceptado la Junta con verdadero entusiasmo. En Andalucía ya se trabaja en este sentido. Es nuestra solución del mañana —tornà a dir.

—I l'Assemblea de Catalunya, què?

—No hay problema. La Asamblea se ha disuelto para convertirse en Junta Democrática de Cataluña —afegí amb un cinisme fora mida.

I dic amb cinisme, perquè feia poques hores que en Climent Garau i jo, per separat, havíem parlat amb en Josep Benet i ens havia informat que l'Assemblea de Catalunya no havia acceptat el plantejament [del P"CE carrillista], després d'haver debatut el tema en una reunió que havia tingut lloc el vespre anterior. També havia parlat amb un comunista català, l'historiador Ramon Garrabou, que m'havia contat les grans tensions que havia produït la 'Junta' a Catalunya. Volguérem insistir sobre el tema, però un comunista d'aquí ens digué que no es tractava "de hablar de cuestiones frívolas ni de nacionalismo, sino de constituirnos en Junta Democrática". Així que no arribàrem a cap acord definitiu. Però l'endemà tornaren tir junta —ja em perdonareu la redundància—, a la qual no vaig ésser convocat, i aquí sí que ja fou constituïda la 'Junta Democrática de Mallorca'. Per si no en tenia prou evidències, vaig comprovar en aquella ocasió que la política era un joc oportunista en mans de jugadors més o manco afeccionats. En molt de temps no vaig poder-me llevar la impressió que ens havíem deixat entrar un cavall de Troia a dins ca nostra. No era el primer ni tampoc seria el darrer dins aquesta 'dissortada pàtria'. Una vegada més, l'import-

tant havia estat, semblava, cobrir l'expedient. Ho dic perquè, de fet, l'activitat de la Junta va ésser nul·la...".

Els PCs estalinistes abandonen les restes del seu verbalisme "revolucionari"

Pel gener de 1974, en una conferència de PCs pro-soviètics, en Carrillo —que ja havia criticat per conveniències tàctiques i oportunistes la invasió de Txecoslovàquia— comença a definir aquesta estranya criatura que la premsa anomenà *eurocomunisme*. La qüestió, a mesura que s'apropava el moment del pacte amb el franquisme reciclats, era deixar a la cuneta tot allò que pogués restar de verbalisme revolucionari en el PCE. Parlem de l'abandó de conceptes com el marxisme-leninisme, la lluita pel poder dels treballadors (dictadura del proletariat), la consolidació d'un partit de classe. El PCE, s'assemblava cada dia més a una senzilla agrupació de demòcrates que volien la "llibertat" en abstracte, que no a un partit de classe format per militants autènticament comunistes; el PCF, per febrer de 1976, en el seu XXII Congrés, abandonava públicament el concepte —per a ells, verbal i simplement teòric— de *dictadura proletària*. Cal matissar que, per als partits d'origen estalinista com el PCE espanyol o el PCF, el concepte *dictadura proletària* simplement significava, seguint el model soviètic, *dictadura del partit*. Mai el carrillisme va fer cap intent seriós de formar els seus militants o d'explicar-los els conceptes bàsics del socialisme científic, o d'encoratjar-los en l'estudi dels clàssics del pensament revolucionari. Ben al contrari, moltes de les obres de Marx, Engels i Lenin eren considerades "superades" pel pensament "pràctic i clarivident" de Santiago Carrillo. No en parlem de les obres de Mao Zedong, Trotski o Rosa Luxemburg, completament desconegudes per a unes direccions anticomunistes i ignorants. Quan dirigents carri-

llistes del tipus Antoni M Thomàs, Ignasi Ribas, Pep Vilchez, etc, anomenaven aquests gran teòrics del pensament revolucionari, només ho feien per a blasmar en contra de les seves idees i les seves respectives pràctiques polítiques, tan divergents de la buidor i pamfletarisme propagat per la direcció històrica del PCE.

Els diversos sectors del franquisme volien salvar l'herència de quaranta anys d'opressió. Els pobles de l'Estat es revoltien contra les componendes dels franquistes reciclats amb l'"oposició" domesticada

En les altures del poder s'anà establint un ampli compromís entre diversos sectors del franquisme (Arias, més feixista) i els més "aperturistes" (Fraga). La monarquia reinstaurada per Franco i les diferents "famílies" del règim volien salvar, fos com fos, l'herència dels quaranta anys d'opressió. PSOE i PCE pugnaven per fer oblidar al poble els crims constants de la dictadura —tant els de la guerra i postguerra, com els de cada dia. 1976 naixia enmig de la sang obrera i popular. En menys de dues setmanes (març de 1976) hi hagué set morts. I, en la ment de tots els antifranquistes encara hi era ben fresc el record dels afusellaments del 27 de setembre de 1975, quan, en una matinada que fou una orgia de sang, cinc joves antifeixistes del FRAP i d'ETA, era executats per forces de la policia i la Guàrdia Civil.

Però la burgesia espanyola i l'esquerra pactista feia temps que estaven desbordats per l'activisme creixent del poble de totes les nacionalitats de l'Estat. El reduït aparat del PSOE (partit que, amb el suport de la socialdemocràcia mundial, i especialment la d'Alemanya, s'estava organitzant en aquells moments crítics) i la més forta organització dels carrillites provaven de llevar continuïtat revolucionària a les accions combatives del poble. Per a l'esquerra pactista, no es tractava d'avançar

en la lluita fins a aconseguir una ruptura amb el franquisme i anar a la instauració d'una República Federal o un règim socialista. PSOE i PCE, en temps de la transició, eren els enemics més afebrissats de la lluita pel socialisme, per mesures de signe anticapitalista o que anàs vers l'obtenció de l'autodeterminació i independència de les nacionalitats oprimides. En aquell temps era prou coneguda l'escassa sensibilitat del P"CE illenc vers el problema nacional. L'escriptor Antoni Serra, en el llibre *Gràcies, no volem flors* (pàg. 110) en deixa constància d'aquest fet: "Per aquella època, les meves relacions amb Antoni Tarabini s'intensificaren. Els militants de Bandera Roja a Mallorca dubtaven si integrar-se o no dins el Partit Comunista, com ja hem dit anteriorment, i, pel que deia Tarabini, semblava que qüestionaven l'escassa sensibilitat que mostraven els comunistes [el P"CE carrillista] per tot allò que feia referència al fet nacional de les Illes".

El reformisme traïdor d'aquests partits era tan accentuat que a poc a poc anaren renunciant fins a la lluita per una simple república burgesa de tipus occidental (que no hagués posat en perill el sistema de dominació i opressió capitalistes), fins a esdevenir els millors guardians de la maniobra de reforma del règim ordida pel sectors "liberals" del franquisme, amb el suport de l'imperialisme estatunidenc. Per això, i coincidint amb els fets revolucionaris de Vitòria, els diversos organismes unitaris fantasmals decidiren unir-se per a anar consolidant l'oferta de canvi pactat amb el franquisme. Encara calents els cadàvers dels obrers assassinats per Fraga, Martín Villa i Suárez, en Carrillo i en Felipe González decideixen unificar els seus respectius aparats propagandístics, i pel març —encara sonant els trets a Vitòria— proclamen la formació de la *Platajunta* que s'ofereix a negociar amb els hereus del franquisme. Ω

Camins com el de Lluc a Sóller han estat tallats a la finca de **Son Massip** (Escorca). A la pujada a la Mola de s'Esclop per la finca de **s'Alqueria** (Andratx) tampoc no deixen passar. Les diverses rutes que tenen el seu origen o passen per **Coma Sema** (Bunyola); l'antic camí que comunicava sa Calobra amb **Tuent** (Escorca) i el camí de **s'Escolta** (Valldemossa) es troben barrats a prova d'excursionistes segons ha denunciat **ADIM** (Associació per a la Defensa dels Itineraris de Mallorca).

ΩΩΩ

Com cada any, des de dia 1 de novembre fins al 28 de febrer es pot fer la matança del porc a les cases particulars. Enguany el fred encara no ha arribat i farà que moltes matances es retardin.

ΩΩΩ

L'Obra Cultural Balear ha publicat una primera relació de persones reconegudes que estan a favor que el poema de Joan Alcover **La Balanguera**, musicat per Amadeu Vives, sigui l'himne de Mallorca: Joan Company, Joan Moll, Antoni Parera Fons, Bonet de ses Pipes, Miquel Duran, Climent Garau, Lluís Garcia Sevilla, Pere Gil, Demetri Peña, Ferran Porto, Blai Bonet...

ΩΩΩ

La data escollida per posar en marxa les noves instal·lacions de l'aeroport és dia **15 de febrer**. Veurem, veurem!

ΩΩΩ

Mentre molts picapedrers mallorquins no tenen feina i es mosseguen les unghes, les empreses forasteres que construeixen el nou aeroport i el segon hospital duen treballadors forasters, bàsicament d'**Andalusia**.

AERÒBIC • SOLÀRIUMS • SAUNA
FISICOCULTURISME MASCULÍ
SPORT FITNESS FEMENÍ • JUDO • JIU-JITSU
c/ Torrent, 15 • Tel. 88 10 66 • 07300 INCA (Mallorca)

Fàbrica de Rajoles

BARTOMEU CAPÓ RIPOLL

Escalons Raspallats Micoporos
i Fiola per a Piscines

Carrer Mostassaf, 22 • 07300 INCA (Mallorca)
Tel. Fab. 50 08 76 • Part. 51 94 60

HS

Hard & Soft

Olivetti

INFORMÀTICA
EQUIPS D'OFICINA

Hard & Soft

Amador Salés Gutiérrez
DIRECTOR COMERCIAL

Ordinadors • Copiadors • Faxos
Subministraments • Mobles d'oficina

Avda. d'Alcúdia, 133 • Tel. 50 24 08 • 07300 INCA (Mallorca)